

Boys Don't Cry

Boys Don't Cry bygger på den verkliga berättelsen om den tjuugoåriga flickan Teena Brandon som förvandlade sig till pojken Brandon Teena och lyckades bedåra ett helt samhälle.

Filmen skildrar hur en ung människas längtan efter en egen identitet och en dräglig framtid förvandlas till ett hot mot ett samhälle som ännu inte visar sig vara moget individualister. Boys Don't Cry handlar om modet att följa sin personliga övertygelse och om kärlek över sociala och biologiska barriärer till ett oöverstigit högt pris.

Rekommenderad för gymnasiet

En filmhandledning av
LOUISE LAGERSTRÖM

Handling

När vi första gången möter Brandon från Lincoln Nebraska har han precis genomgått sin förvandling från den tjuugoåriga flickan Teena Brandon till unge herr Brandon Teena.

Med sin kusin Lonny som vittne har han låtit klippa håret kort, iklätt sig jeans och rutig flanellskjorta samt stoppat ett par hoprullade strumpor innanför gylfen. Den manliga looken kröns med en cowboyhatt.

Trots Lonny's varnande ord, han är själv homosexuell, ger sig Brandon ut på en romantisk odysse där hon med sin nyerövrade identitet skall försöka ragga upp flickor. Brandon visar sig till sin egen stora förvåning ha en omedelbar framgång i sitt uppvaktande av damer.

Brandons första erövring blir en lokal skönhetskonstnär som han möter vid rullskridskobanan och som han till och med får kyssa när han följer henne hem. Nästa flicka han förför har en bror som inte alls uppskattar Brandons uppvaktning av systemen. Han och hans kompisar jagar Brandon och hotar med stryk om han fortsätter träffa henne. Trots att de slänger gläpord efter Brandon och kallar honom ömsom flata, böj och freak, så låter sig Brandon inte avskräckas.

En öm och vacker kärlekssaga växer sig allt starkare under filmens gång, Chloë Sevigny och Hilary Swank som Lana & Brandon Teena.

Lonny börjar nu tröttna på Brandons trassliga liv som förutom identitetskris också inbegriper en ändlös historia av bilstölder och förfalskningar. Alla förmaningar till trots är Brandon redan nästa kväll ute på en ny bar där han träffar den unga ensamstående mamman Candance. Brandon känner sig nu tryggare i sin manliga identitet och startar ett slagsmål då en annan bargäst börjar gruffa.

Han får rejält med stryk men blir trots detta i det närmaste euforisk över sin talang som slagskämpe. Senare samma kväll blir Brandon presenterad för Candances vänner John och Tom. De är båda två frustrerade existenser som nyligen muckat från fängelse och som sedan dess fördriver sin tid med ölbrickande, kortspel och TV-tittande. De charmas av Brandon som i sin tur ser en chans att fly sitt förhatliga liv genom att följa med dem till deras hem i Falls City, tio mil därifrån.

Nästa morgon vaknar Brandon upp i Candances hem och bestämmer sig efter påstötningar från Lonny att återvända till Lincoln eftersom han måste inställa sig i domstolen. Men samma kväll får han syn på Lana i en karaoke-bar och blir blyxtförälskad. Mot bättre vetande väljer han att stanna kvar.

Lana, Falls Citys populäraste tjej,

lever med sin alkoholiserade mamma och jobbar nattsift på en paketningsfabrik. De har även införlivat John, Tom, Candance och Johns kusin Kate i en luddig familjekonstellation. John har för tillfället en relation med Lanas mor och sedan länge ett mer komplicerat beskyddande förhållande till Lana. Snart tillhör även Brandon deras udda gäng.

Till en början är allt frid och fröjd och nykomlingen Brandon gör stor succé i den lilla gudsförgätna hälan där de enda nöjena är kofångarslalom (en slags rodeo variant på pick-up flak) och fladdermusjakt. Han tjuvar både män och kvinnor genom sina färdigheter i allt från ölhävning till kyssteknik. Hemligheten med sin identitet lyckas han dock bevara. Brandon ljuger om det mesta, påstår att hans far bor i Memphis, hans mor i Hollywood och att hans syster är modell.

Alla tror honom. Ingen märker att Brandon egentligen inte är en pojke. Inte ens Lana, som inleder ett sexuellt förhållande med honom, säger sig märka någonting. Men då Lanas och Brandons kärlek fördjupas börjar John bli svartsjuk samtidigt som han börjar ifrågasätta vem Brandon egentligen är.

Vändpunkten kommer då Brandon blir avslöjad med falsk legitimation och för att ha förfalskat Candances

checkar. I den lokala tidningen nämns Teena Brandons namn i samband med fortkörningsböter som Brandon tidigare fått. John blir nu besatt av att avslöja Brandon som lögnare och bedragare. Bland Brandons saker hittar han broschyrer om sexuella identitetskriser och könsbyten. Detta blir för mycket för John som tillsammans med Tom tänker pressa Brandon att erkänna sin konststillhörighet. De tvingar en gråtande Lana att titta på när de sliter av Brandon hans byxor för att bevisa att han är en kvinna.

Men John och Toms hämnd är inte slut. De för bort Brandon för att brutalt våldta och misshandla honom. Särskilt och förnedrad tvingas Brandon ta på sig skulden men lyckas fly hem till Lana som hjälper honom till sjukhus och att polisanmäla våldtäkten. Lanas mor varnar John och Tom för att de kommer att misstänkas av polisen men de förnekar att de överhuvudtaget rört Brandon. Lana och Brandon smider nu definitiva planer på att lämna Falls City för att skapa sig en framtid någon annanstans, kanske Memphis.

Under tiden bryter sig John in i Lanas hus. Hennes mor avslöjar att Brandon finns hos Candance. Lana som från sitt rum hört vad som är på gång försöker stoppa John. Hon följer med honom och Tom i bilen till Candances stuga. John går in med sin pistol och tar tag i Brandon. Lana ser maktlös på hur han skjuter Brandon i huvudet. Tragedin fullbordas då Tom tar pistolen från golvet och skjuter Candance. Kvar finns en gråtande Lana och Candances övergivna baby. John och Tom springer därifrån medan Lana blir kvar hos den döde Brandon. Nästa morgon finner Lana ett avskedsbrev till henne i hans ficka.

Brandons identiteter

En av de första bilderna i *Boys Don't Cry* visar symboliskt nog ett par ögon i en backspegel. Ögonen som själens spegel. Bilden sätter fokus på vad hela filmen handlar om. Att låta sin inre övertygelse, inte kön eller social tillhörighet, styra vem man är.

När vi först möter Brandon har han precis låtit sin kusin klippa honom pojk kort, lindat bröstet och klätt sig i klassiska pojkkläder. Påtagligt nöjd med sin förvandling ger han sig ut för att träffa flickor.

Till en början handlar det om en slags invigningsritual i männens värld. Han anammar en grabbig jargong, dricker öl, hänger på i nedlåtande snack om tjejer och slåss om det krävs.

När Brandon antagit sin nya identitet börjar ett nytt liv för honom. Från att ha varit en ensam flicka med trasslig tillvaro är han nu en omsvärmad pojke med framtiden för sig. Han har inte bara tagit sig ur ett kroppsligt fängelse utan även skapat sig en ny social tillvaro. Brandon formulerar aldrig direkt för sig själv sin sexuella identitetskrise.

Inledningsvis verkar det hela vara en lek där Brandon testat gränser. Men eftersom han bär med sig några tummade broschyrer om könsbyte anar vi en önskan om en total förvandling.

I ett telefonsamtal med sin kusin nämner han detta men också att det verkar vara en för kostsam och komplicerad förvandling och han skulle hinna bli gammal innan den var klar. Han är alldeles för ivrig att leva nu.

Det är egentligen mest för omgivningen som hans identitet blir ett problem. Vad och vem är han? Transsexuell, homosexuell eller ett "det" som Lanas mor kallar honom i slutet av filmen.

Filmen besvarar egentligen aldrig den frågan eftersom den ur Brandons synvinkel inte är relevant. Han är en pojke och suggerar både sig själv och sin omgivning att så är fallet. Personerna runt Brandon har svårt att hantera hans mångtydiga sexuella läggning. Han kallas ömsom böj, flata eller freak.

★ Vi, liksom personerna i filmen möter Brandon som man. Vi vet inte hur flickan Teena såg ut eller uppförde sig och vi ser egentligen aldrig själva förvandlingen. Fundera kring om vi som publik också blir "lurade". Hur förhåller vi oss egentligen till personen Brandon. Som till en "hon" eller "han"?

★ Filmen har ett musikaliskt ledmotiv där texten lyder "the bluest eyes in Texas", vilket kan syfta dels på Lana, men också på Brandons naiva inställning till de våldsamma reaktionerna han ger upphov till. Fundera över varför han struntar i alla varningar?

Balanserat på gränsen mellan manligt och kvinnligt får Brandon uppleva de båda världarnas negativa sidor.

I våldtäktsscenen till exempel, får han både stryk som man och våldtas som kvinna, den ultimata förnedringen.

I scenen på polisstationen efter våldtäkten blir Brandon förhörd av en manlig polis. Genom sitt sensationslystna sätt att ställa närgångna frågor om hur våldtäkten gick till förnedras Brandon ytterligare.

★ Diskutera skillnaden på det bemötandet och hur Brandon behandlas av den kvinnliga läkaren han träffar på sjukhuset efteråt. Fundera kring hur Brandon som kvinna plötsligt är nästan laglös och bemöts med en skylla sig själv-attityd.

★ Efter våldtäkten sitter Brandon med John och Tom i bilen. De varnar honom för att berätta om vad som hänt. Brandon säger då att det är klart att han vet att allt är hans eget fel. Är det bara på grund av rädslan för John och Tom som han, offret, tar på sig skulden eller finns det andra skäl? Känner Brandon att han faktiskt kan ha provocerat fram våldtäkten genom sitt eget beteende?

★ Med utgångspunkt i den debatt som pågår just nu apropå gängvåldtäkter bland unga, diskutera vidare kring hur vi ser på våldtäktsoffrets egen roll. Kan man egentligen tala i termer som "att skylla sig själv" när det handlar om våldtäkt?

När Brandon i filmen hamnar i fängelse och Lana kommer på besök blir det första gången som Brandon försöker förklara sig. Han påstår sig då vara hermafrodit, dvs född med både manliga och kvinnliga könsorgan. Detsamma fortsätter han att hävda då John och Tom försöker tvinga honom att erkänna vilket kön han är.

★ Varför håller Brandon så starkt fast vid den versionen. Skulle det vara lättare att skylla på ett naturens grymma trick istället att förklara att det handlar om ett personligt val?

★ Diskutera hur vi definierar manligt kvinnligt. Om vi har ett behov att göra det. I så fall varför. Är det av sociala, biologiska eller kulturella orsaker?

★ Vilka könsbestämda stereotyper har vi i vårt samhälle. Är det önskvärt att komma förbi dem och hur skall vi i så fall lyckas med det?

Flickornas Brandon

"Athletic is nice. But the thing is, he's sweet", säger en flicka i början av filmen. I nästa sekund har hon fallit för Brandons charm. "Where do I seem like I'm from?", frågar Brandon henne. "Someplace beautiful", svarar hon.

En kommentar som förklarar en del om Brandons framgång hos flickor. Brandon liknar inga andra män i filmen. Han dimper ner som en "spacecowboy", en utomjording i deras liv. Han är mjuk, lyhörd, snäll och kysser bättre än alla andra killar i stan. Han vet helt enkelt hur man behandlar en kvinna. Candance ser i honom genast en potentiell pappa åt sitt barn. Och för Lana, som blir en symbol för alla de flickor Brandon förför, handlar det om att bli sedd och respekterad för första gången. Hos Brandon finner hon något hon aldrig fått av andra. Inte bara kärlek, utan också styrka att våga tro på sina drömmar om att ge sig av och att kanske försörja sig på att sjunga karaoke.

"I hate my life" säger Lana. "I hate your life to", svarar Brandon. Brandon har förmågan att se Lana urlockad ur sin trista miljö. "Don't look at my stupid house", säger Lana. "I'm not. I'm looking at you", blir Brandons svar.

En av filmens största gåtor är hur Lana trots att hon haft sex med Brandon inte säger sig förstå att Brandon är en flicka. När hon skall berätta för sin kompisar om mötet med Brandon är det som om inte ens hon själv kan förklara vad hon varit med om eller sätta ord på sina omtumlande känslor inför Brandon. ★ Under sitt besök hos Brandon i fångelse säger hon att hon älskar honom även om han så vore halvt människa halvt apa. Inte ens när John och Tom avslöjat hemligheten vill Lana kännas vid att Brandon är något annat än en man. Fundera kring varför Lana så övertygat håller fast vid sin "sanning"?

Kärlekshistorien mellan Lana och Brandon är filmens stora drivkraft. De är de två älskande som inte kan få varandra på grund av andra människors trängsynthet. En Romeo och Julia-historia förlagd till den amerikanska småstaden med dess både geografiska och mentala begränsningar. *Boys Don't Cry* har alla ingredienser värdig en stor tragedi. Lögn, hat, kärlek och död.

Miljöerna i filmen är genomgåen-

de påvra och deprimerande. Allt för att ge ett realistiskt osentimentalt intryck. Undantaget är de scener där Lana och Brandon är ensamma tillsammans. Då har bilderna en lyster. I scenen då Brandon väntar på Lana utanför fabriken anspelas det tydligt på balkongscenen i Romeo och Julia, och den stora betongbyggnaden framstår plötsligt som ett tindrande slott i bakgrunden till deras kärleksmöte vid sjön.

★ Diskutera hur den realistiska filmstilen bidrar till berättelsens atmosfär och vilka effekter som uppnås när den bryts som i kärleksscenerna mellan Brandon och Lana. Försök att hitta fler scener där man som kontrast använder ett mer suggestivt och poetiskt bildberättande.

Frihetssymbolen Brandon

Boys Don't Cry ansluter sig till en berättartradition som beskriver brutaliteten på den isolerade amerikanska landsbygden. Regissören har berättat att hon hämtat inspiration ur brottsskildringar på film som *Bonnie and Clyde*, *Scarface* och *Trasdockan*. Hon har även låtit sig influeras av böcker som "Bödelns sång" av Norman Mailer och Truman Capotes "Med kallt blod" för att bygga upp stämningen i sin film.

I dessa skildringar, liksom i *Boys Don't Cry*, uppstår spänningar då den ödsliga karga miljön kontrasteras mot människornas drömmar. Brandon personifierar mycket av vad den amerikanska drömmen står för. Myten om individuell frihet, erövring och trygghet. Han förenar också detta med myten om den ensamme cowboyn som kommer ridande till staden, förändrar människornas sätt att se på sig själva, för att sedan rida vidare i solnedgången.

Men när han kommer till Falls City, ett bortglömt samhälle befolkat av "white trash", arbetslösa och söndrade familjer, blir det inget lyckligt slut. Vi ser hur molnen rusar fram längs himlen. Natt avlöser dag men livet är stillastående i denna håla och människorna vaknar upp till ännu en dag bland nedslitna trailers och cisterner. Falls City är ett ställe man vill lämna, inte komma till.

Nykomlingen Brandon kommer som en entusiastisk rebell och skakar om de ungdomar som tidigare flytt tristessen genom att sniffa lim eller ge sig ut på vansinnesfärder med bil på "den dammfria vägen". En öde

väg som inte verkar leda någonstans men som blir en symbol om drömmen om att ta sig till ett mer spännande liv. Den sköna "flygturen" avbryts och verkligheten gör sig påmind då man stoppas av någon polis. Brandon har drömmar och den om att bli betraktad som pojke håller han just på att förverkliga.

De andra drömmarna är rätt modesta. När han får jobb på en bilverkstad blir livet nästan komplett. Kanske kan han bli rökdykare senare eller öppna en traileruthyrning tillsammans med Lana. En högst ordinar medelklassstillvaro helt enkelt. ★ Brandon påverkar människorna han möter utan att han förstår det. Genom honom projiceras andras oförlösta drömmar. Hur förför han dem och varför vill de tro honom?

★ Trots att han borde fungera som inspiration lockar han fram fruktan hos somliga. Han skapar sina egna regler och överskrider de redan uppsatta sociala och kulturella gränserna. *Boys Don't Cry* blir förutom en tragedi en skildring av ett nutida samhälle där drömmar krossas och intoleransen mot avvikande växer. Diskutera hur vi själva hanterar och reagerar på avvikande personer. Hur ser vår tolerans ut. Var går våra gränser?

★ Ofta kanske man flyr ett mindre samhälle för en storstad där man i skydd av större anonymitet kan våga förverkliga sig och stå för den man är. Brandon gör tvärtom. Han åker till en liten ort där man märks om man sticker ut eller är annorlunda. Diskutera vidare kring hur Brandon också söker uppmärksamhet.

★ Vilken roll spelar vår omgivning och miljö för hur öppna vi kan tillåta oss vara? Hur långt är vi beredda att gå för att uppfylla våra drömmar?

Provokatören Brandon

För John och Tom vilkas liv endast kantats av brott och vistelser i fångelse blir Brandons närvaro en smärt-sam påminnelse om deras egna tillkortakommanden. Båda två bär på en enorm frustration och har svårt att kontrollera sina aggressioner. Ibland skadar de till och med sig själva innan de hinner ge sig på sin omgivning.

Brandon blir ett kuriöst inslag i misären. Med sitt fantastiska liv (även om det är mest lögn) sin

Chloë Sevigny är mycket övertygande i rollen som Lana i "Boys Don't Cry".

energi och sin humor. "Människor som du behöver inga droger. Ni hallucinerar 4 timmar om dagen", säger Tom till Brandon. Till en början imponeras de av hans världsvana sätt och kaxiga attityd. Han slåss och åker kofångarslalom som vilken infödd som helst. Samtidigt attraherar han dem på något sätt de inte är medvetna om. De trivs i hans närhet och de börjar också inse att de vill ha ett annat liv. Svartsjukan gentemot Lanas och Brandons kärlek är inte det enda som driver dem till den tragiska upplösningen. När det visar sig att Brandon är en flicka känner de sig svikna och förnedrade och slutligen drivna till valdtakt och mord. ★ John och Tom är "grabbiga" killar med en destruktiv attityd. De drog sig och roar sig med farliga lekar med livet som insats. Fundera kring varför Brandon väljer att umgås med dem. Vad lockar honom i deras beteende?

★ Naturligtvis är ingenting i Johns och Toms våldsamma reaktioner och agerande acceptabelt. Men ger filmen oss någon förståelse för på vilket sätt de är sårbara och vad som är så hotfullt och provocerande med Brandons sätt att vara. Är det bara utslag av homofobi eller känner de sig kanske även ifrågasatta i sin egen mansroll?

★ Kan man lägga någon skuld på Brandon för att han lurade dem och andra människor i sin omgivning?

★ Brandon vill bli sedd och älskad för den han är, liksom Lana, Tom, John och alla andra. Har regissören lyckats förmedla goda respektive dåliga sidor hos karaktärerna som gör att vi kan förstå dem, eller känns någon överdrivet glorifierad eller smutskastad?

Sanningen

"Based on a true story" kan vi ibland läsa i för- eller eftertexterna till en film.

Boys Don't Cry bygger på en sann berättelse och i slutet av filmen får vi veta att John dömdes för mordet på Teena Brandon och att Tom vittnade mot honom.

Detta dubbelmord i Nebraska 1993 orsakade stora rubriker i de amerikanska tidningarna. Regissören Kimberly Peirce fascinerades av historien och Brandons livsöde och bestämde sig för att göra en spelfilm om tragedin i Falls City. Det hade tidigare gjorts en dokumentärfilm om händelsen men Peirce ansåg att spelfilm kunde hitta en sannare sida av berättelsen. Filmen bygger även på efterforskningar och framför allt intervjuer med verklighetens Lana. Att filma en sann berättelse väcker starka känslor och stöter ibland på motstånd.

I Sverige hade vi en inflammerad debatt i samband med *Il Capitano*, Jan Troells filmatisering av Åmselsemorden. Troell beskyldes då för att exploatera människors olycka och för ett förskönande av gärningsmännen. Att ge sig ut för att skildra en verklig händelse är naturligtvis ett problem. Även om man gör det i dokumentär form handlar det ju om att göra ett urval av verkligheten och ett självvalt perspektiv.

I *Boys Don't Cry* har regissören enligt egen utsago varit väl medveten om vilken inverkan hennes egna känslor har haft på utformandet av berättelsen. Eftersom huvudpersonen själv inte har kunnat berätta bygger bilden av honom helt på projicerade känslor från Lanas berättelse, regissörens eget engagemang och den mytbildning som skapats efter de

omtalade mordet.

★ I *Boys Don't Cry* ställs sanningsbegreppet på sin spets. Sanningen som tema i filmen. Att vara sann mot sig själv på bekostnad av lögn mot sin omgivning. Regissörens sanning kontra de verkliga personernas. Diskutera sanningsbegreppet. Finns det flera sanningar? Hur ser de ut för de olika karaktärerna i filmen?

★ Diskutera spelfilm kontra dokumentärfilm. På vilket sätt kommer man närmast en sanning? Behöver det nödvändigtvis vara genom att visa upp en filmad verklighet? Vilka fördelar kan spelfilmen ha?

★ Är det rätt att använda sig av verkliga människors öden till film även om de har invändningar (verklighetens Lana har stämt regissören till *Boys Don't Cry*). Vad har en filmare för ansvar gentemot dem han skildrar och eventuella närstående och efterlevande i en familjetragedi?

Källa: Cinema nr 5/99

PRODUKTIONSUPPGIFTER:

USA 1999

Manus: Kimberly Peirce & Andy Bienen

Regi: Kimberly Peirce

Foto: Jim Denault

Klippning: Lee Percy, ACE, Tracy Granger

Musik: Nathan Larsen

I ROLLERNA:

Brandon Teena – Hilary Swank

Lana – Chloë Sevigny

John – Peter Saarsgard

Tom – Brendan Sexton III

Kate – Alison Folland

Lonny – Matt McGrath

Brian – Rob Campbell

Lanas mamma – Jeanetta

Arnette

TEKNISKA UPPGIFTER:

Originaltitel: Boys Don't Cry

Speltid: 118 min

Format: Vidfilm

Ljudsystem: SR, SRD

Censur: Från 15 år

Svensk premiär: 18.2.2000

DISTRIBUTION:

20th Century Fox, Box 74 58,

103 92 Stockholm Tel: 08- 566

261 07, fax 566 26 100

www.foxfilm.se